

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ. ΚΑΘΕ ΠΕΡΣΙ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ! (Μάρτιος 2005)

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Η εφετινή Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό βρίσκει τον πλανήτη φτωχότερο σε υδατικά αποθέματα σε σχέση με την περσινή. Αυτό συμβαίνει συστηματικά τελευταίως, καθώς στο πέρασμα του χρόνου οι ανάγκες σε νερό αυξάνονται, σε αντίθεση με τα διαθέσιμα υδατικά αποθέματα, τα οποία μειώνονται σταθερά.

Τα αρνητικά ισοζύγια προσφοράς και ζήτησης του νερού που διαπιστώνονται σήμερα στις περισσότερες υδρολογικές λεκάνες, με τη ζήτηση να υπερβαίνει την ανανεωτική ικανότητα της φύσης σε νερό, είναι η κύρια αιτία για τις πηγές που στερεύουν, για τα ποτάμια που η παροχή τους μειώνεται, για τις λίμνες και τους υγρότοπους που σιγά σιγά εξαφανίζονται και για τα υπόγεια νερά που υποβαθμίζονται ποσοτικά και ποιοτικά.

Η διαρκής αύξηση της ζήτησης σε νερό δεν είναι πάντως το αποτέλεσμα μόνο της αύξησης του πληθυσμού, παρ' όλο που το γεγονός αυτό από μόνο του δημιουργεί σημαντικό πρόβλημα, ιδιαίτερα στις γρήγορα αυξανόμενες πληθυσμιακά χώρες του Τρίτου Κόσμου. Τα αρνητικά ισοζύγια είναι κυρίως το αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα τελευταία 50 χρόνια οι σύγχρονες αναπτυξιακές τάσεις και οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις απαιτούν σημαντικά μεγαλύτερες ποσότητες νερού προκειμένου να συντηρηθούν, σε σχέση με παλιότερες εποχές. Από το 1950 ως σήμερα ο ΟΗΕ εκτιμά ότι, ενώ ο πληθυσμός της γης έχει διπλασιαστεί, η αντίστοιχη αύξηση της κατανάλωσης νερού έχει εξαπλασιαστεί. Αυτό σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα η αύξηση της κατανάλωσης νερού «έτρεξε» τρεις φορές πιο γρήγορα σε σχέση με την αύξηση του πληθυσμού.

Η αγροτική ανάπτυξη, με τις υδροβόρες καλλιέργειες και τις σπάταλες αρδευτικές πρακτικές, καταναλώνει σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των υδατικών αποθεμάτων. Ο αγροτικός τομέας είναι υπεύθυνος για το 70% της ετήσιας κατανάλωσης νερού παγκοσμίως. Το ποσοστό αυτό φθάνει το 85% για τη χώρα μας, που θεωρείται πρωταγωνιστής στη μη αποδοτική αγροτική ανάπτυξη. Πράγματι, στην Ελλάδα ξοδεύονται σήμερα τεράστιες ποσότητες νερού ετησίως για την άρδευση

υδροβόρων καλλιεργειών, όπως το βαμβάκι, που ούτε αποδίδουν οικονομικά στις διεθνείς αγορές ούτε όμως και είναι συμβατές με τη φέρουσα ικανότητα της ελληνικής γης. Και ασφαλώς η διαρκής επιδότηση περιβαλλοντικά επιζήμιων προϊόντων δεν αποτελεί την καλύτερη επένδυση για το μέλλον.

Η βιομηχανία, από την άλλη μεριά, η οποία συμμετέχει με ένα ποσοστό της τάξεως του 20% στην παγκόσμια κατανάλωση νερού σε ετήσια βάση, ευθύνεται επιπλέον και για την ποιοτική υποβάθμιση που προκαλεί η διάθεση των αποβλήτων της στους φυσικούς αποδέκτες.

Ότι συμβαίνει με το νερό είναι ενδεικτικό και αντανακλά το μεγάλο σημερινό αναπτυξιακό και περιβαλλοντικό αδιέξοδο της ανθρωπότητας. Η επιλογή της επιθετικής ανάπτυξης δηλαδή, που βιώνουμε σήμερα ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών, δημιουργεί δυσοίωτους συνειρμούς για το μέλλον του πλανήτη και την εξέλιξη της ζωής, αφού σε πολλές περιπτώσεις έχει προκαλέσει την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας της Γης, προκαλώντας μη αντιστρεπτές συνέπειες και επιπτώσεις. Ήδη εκτιμάται ότι το 25% του πληθυσμού της Γης, που ζει στον ανεπτυγμένο Βορρά, έχει εξαντλήσει το 75% του παγκόσμιου οικολογικού κεφαλαίου.

Θα χρειάζονταν επομένως, σύμφωνα με απλούς υπολογισμούς, το φυσικό κεφάλαιο περίπου τριών πλανητών όπως η Γη προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της καταπολέμησης των σημερινών οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Η διαπίστωση αυτή θέτει ένα μείζον πολιτικό ζήτημα, καθώς η σύνδεση της επίτευξης του στόχου της ευημερίας για όλους, αφενός, με την επιθετική οικονομική ανάπτυξη της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, αφετέρου, στερείται πλέον νομιμοποίησης, εφόσον οδηγεί σε προφανές αδιέξοδο.

Είναι λοιπόν φανερό ότι χρειάζεται αλλαγή πορείας. Η υιοθέτηση των αρχών της αειφορίας και η ανάδειξη της υπόθεσης του περιβάλλοντος ως ισότιμης συνιστώσας με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αποτελούν τη μόνη διέξοδο. Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό θα συμβάλει αποτελεσματικά στην προσαρμογή των οικονομικών δραστηριοτήτων στις πραγματικές φυσικές δυνατότητες της Γης, επαναφέροντας τη χαμένη συμβατότητα μεταξύ οικονομίας και φέρουσας ικανότητας των περιβαλλοντικών συστημάτων.

Η συγκρότηση πολιτικής νερού και η οριζόντια διασύνδεσή της με τους επιμέρους

αναπτυξιακούς τομείς, που απαιτεί γενναία οργανωτική μεταρρύθμιση του σημερινού διοικητικού συστήματος, η υπέρβαση των σημερινών συγκεντρωτικών, τομεακών και συχνά αποσπασματικών προσεγγίσεων και παρεμβάσεων και ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός εντός των φυσικών ορίων των υδρολογικών λεκανών, που ειδικότερα στην περίπτωση των διασυνοριακών υδάτων θα οδηγήσει στην αναζήτηση συνεργασιών με τις γειτονικές χώρες, σύμφωνα με τις αρχές της διπλωματίας, καθώς και η αναζήτηση νέων πολιτικών και καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών στην κατεύθυνση της διαχείρισης και της εξοικονόμησης νερού αποτελούν τις πρώτες προτεραιότητες για έναν βιώσιμο σχεδιασμό της διαχείρισης του νερού.

Το παρόν κείμενο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» την Τρίτη 22 Μαρτίου 2005.